

מנכס לנטל: הסיוע הצבאי האמריקאי כבר לא משרת את ישראל

13.01.2026 | ד"ר רפאל בן לוי | written by

הודעת ראש הממשלה בנימין נתניהו על הצורך לצמצם עד לאפס את הסיוע הצבאי האמריקאי לישראל עד תום העשור אינה רק הצהרה כלכלית [?] היא תפנית אסטרטגית מתבקשת. אף שעמדה זו נשמעה בקרב בכירים לאורך העשורים האחרונים, עד למלחמת "חרבות ברזל" היא נותרה בגדר דעת מיעוט במערכת הביטחון. אולם כיום ברור מאי-פעם: מה שהיה פעם נכס אסטרטגי עבור ישראל, הופך בהדרגה לנטל הפוגע בתדמית ובמערכת היחסים עם שותפתנו הגדולה.

השינוי שמוביל נתניהו נדרש ואפשרי. לצד תוספת המשאבים המשמעותית, למתווה הסיוע הנוכחי יש מגרעות אסטרטגיות לא מבוטלות. ראשית, עלינו להכיר במציאות הפוליטית בארצות הברית: בשתי המפלגות מתחזקים הקולות המתנגדים למתווה הנוכחי [?] בין אם מתוך התנגדות עקרונית למענקים (בימין הרפובליקני) ובין אם מתוך רצון להתנות את הסיוע בשינוי מדיניות ישראלית (בשמאל הדמוקרטי).

שנית, ובאופן מטריד יותר, הסיוע הביא בעקיפין לאובדן עצמאות בייצור חימושים ולצמצום ההשקעה בתעשיות הביטחוניות המקומיות. התלות באספקה שוטפת של חימושים במלחמה הנוכחית הפכה למנוף לחץ חזק על ירושלים, כזה המצמצם את מרחב התמרון המדיני והצבאי שלנו. ישראל של שנות ה-20 של המאה ה-21 אינה עוד המדינה הקטנה והנתמכת של שנות ה-70; היא מעצמה טכנולוגית וכלכלית שיכולה וחייבת לעמוד על רגליה שלה.

מול התפיסה הזו עולות טענות על חשש מאובדן הקשר עם מעצמת-העל. אך האמת היא הפוכה: ביטול הסיוע עשוי דווקא לחזק את השותפות עם וושינגטון. ארצות הברית של היום מבקשת לצמצם את נוכחותה במזרח התיכון כדי להתמקד באתגר הסיני, והיא מחפשת שותפות חזקות, עצמאיות ו"נכסיות". ישראל שמוותרת על מענקים וקונה את ציודה בכספה, משדרת עוצמה ולא חולשה. היא הופכת מ"נתמכת" ל"ראש חץ" של המחנה הפרו-מערבי נגד הציר האיראני. ממשל טראמפ, למשל, הבהיר לא פעם כי הוא מעריך שותפים שנושאים בנטל בעצמם.

יש הטוענים כי הסיוע הוא סמל לתמיכה אמריקאית, ובלעדיו תיפגע ההרתעה. אך נשאלת השאלה: אם הסמליות של הסיוע אכן מרתיעה, כיצד פרצה המלחמה הרב-זירתית הנוכחית? האמת היא שוויתור יזום ומתואם על הסיוע ישדר לאויבינו מסר של חוסן לאומי בלתי תלוי. תלות אינה מצב בינארי; צמצום הסיוע לא ינתק את הקשר עם ארצות הברית, אך הוא יחזק את עמדת המיקוח של ישראל כאשר האינטרסים של המדינות לא יעלו בקנה אחד.

לבסוף, קיים הטיעון הכלכלי. שווי הסיוע השנתי עומד על כ-3.8 מיליארד דולר. בעוד שמדובר

בסכום משמעותי, במונחי תקציב המדינה של 2025 (כ-620 מיליארד ש"ח), מדובר בכ-2.3% בלבד. יש לזכור שבשנות ה-70 שווי הסיוע היה קרוב ל-20% מהתמ"ג הישראלי; כיום הוא פחות מאחוז אחד. הכלכלה הישראלית חזקה דיה כדי לספוג את העלות הזו באופן הדרגתי לאורך עשור.

ככל שישראל תגביר את הביטחון על ידי הכרעת האויבים וביטול האיומים השוטפים עליה, כך יתאפשר המשך שגשוג וגידול הכלכלה שלה שבטווח הארוך יקזז את העלויות של מימון עצמי להתעצמות.

פורסם במעריב, בתאריך 13 לינואר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.